עין משפט
נר מצוה

נה א מיי' פ"ד מהלכות מלוה ולוה הל"ו טוש"ע יו"ד סימן קסא סעי' ב : ג"י נ"ק אין חייבין עליו ופריך כו'
נו ב מיי' שם פ"ה הל' טו טוש"ע שם סעי' ח:
נז ג מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ד וע"ש
נח ד מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הל"ז :

הגהות הב"ח

(א) גמ' ויהביה ליה למלוה בגוויה גלימא דשוי : (ב) שם מה ת"ל לא תקריבו כל תקדישו : (ג) שם מה ת"ל לא תקריבו כל תשחטו :(ד)סוף ע"א רש"י ד"ה והסתא וכו' פליגי הס"ד ואח"כ בתחלת ע"ב מ"ה ברבית קצוצה וכו' לא הכי ולא הכי אלא בסברא פליגי ופריך דילמא התם בקראי פליגי כו' הס"ד ואח"כ ד"ה אבק רבית וכו' בי"ב מנה הס"ד ואח"כ ד"ה לחיים : (ה) ד"ה בשינוי וכו' וכ"ב ומלינו למימר : (ו) ד"ה ת"ר כו' אם בלא תשחטו : (ז) ד"ה המקדיש נ"ב קודם ד"ה ה' שמות : (ח) ד"ה לרבות וכו' תקדישו הס"ד ואח"כ מ"ה אי קרבן : (ט) ד"ה יצאו אלו אלמא לה' להוציא : (י) ד"ה אבל הכא וכו' לרבות הוא דאסור לאקדושיה הס"ד :

[צ"ע לא]

[תיבות בל תקריבו מצולל קלת הכנה ולכן לט דכתוספתא וכן בילקוט ליתא וכן ברש"י חולין פ: ד"ה משום לאו וכו' שמעתיק ברייתא זו ליתא וכן בכ"מ בפ"א מהל' איסורי מזבח דין ד ע"ש]
[יומא סג: ע"ש]

שיטה מקובצת

א] בקראי פליגי. וא"ת ולאביי למה לי וחי לא יחיה לומר דלא ניתן להשבון תיפוק ליה דסבר דאי עביד מהני וי"ל דכל חד איצטריך לאשמועינן שלא נדרוש משמעו של שני. תוס' : ב] למורא ניתן ולא תיבת נתתיו נמחק : ג] עיין בהשמטות בסוף המסכת : ד] סבר דמפקינן רבית קצוצה בדיינין דאמר אביי האי מאן דמסיק בחבריה ארבע, זוזי ברבית כו' למלוה בגויהו גלימא שוי חמשא כי מפקינן : ה] תיבת כל נמחק : ו] עי' בהשמטות בסוף המסכת : ז] תיבת אלא נמחק : ח] משום בל תקדישו תיבות בל תקריבו ל"ש ונמחק : ט] תשחטו. גליון רמז למעלה על החקדש באמרו כל אשר בו מום לא תקריבו אמנם זה האחרון מובן בענין השחיטה יותר מן הראשון מאשר נאמר בו אלה לה' [שאין מיוחדין בו אלא הקרבה לה' : י] הכא מעניינא דקרא התם :

מסורת הש"ס — תורה אור

אבק רבית אינה יוצאה בדיינין ור' יוחנן
אמר אפי' רבית קצוצה אינה יוצאה בדיינין
א"ל התם בסברא פליגי התם א] בקראי פליגי
*דא"ר יצחק מ"ט דרבי יוחנן אמר קרא (ב"מ סח:)
°בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה לחיים (יחזקאל יח)
ניתן ולא להישבון רב אחא בר אדא אמר
מהכא °ויראת מאלהיך אני ה' למורא ב] נתתיו (ויקרא כה)
ולא להישבון רבא אמר מהכא °התועבות (יחזקאל יח)
האל עשה מות יומת דמיו בו [יהיה] *והוליד
בן פריץ שופך דם הוקשו מלוי רבית לשופכי
דמים מה שופכי דמים לא ניתנו להישבון אף
מלוי רבית לא ניתנו להישבון ואמר רב נחמן
בר יצחק מ"ט דרבי אלעזר דאמר קרא °וחי (ויקרא כה)
אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי עמך
ואלא במאי קמיפלגי אביי ורבא בשינוי קונה:
ל"א בהני שינויי דשנינן ג] (לישנא אחרינא)
ברבית קצוצה לאביי לא מהדר רבית לרבא מהדר רבית והא אביי נמי סבר
ד] מפקינן ריבית קצוצה בדיינין *דאמר אביי [א] הדין דמסיק בחבריה ארבע
(מאה) זוזי בריביתא ויהביה ליה למלוה (א) בחנותיה גלימא דשוי חמשא
בארבעה כי מפקינן מיניה ד' מפקינן מיניה והאי זוזא במתנה הוא דיהב
ליה ורבא אמר ה]חמשא מפקינן מיניה מ"ט כולה בתורת ריביתא
קאתי לידיה אלא כי קא מיפלגי אביי ורבא בשינוי קונה : ת"ר ו] °כל
אשר בו מום לא תקריבו ז] מה ת"ל אם בלא תשחטו הרי כבר אמור למטה
ז] אלא מה ת"ל (ב) *בל תקריבו בל תקדישו מכאן ח]אמרו *המקדיש בעלי
מומין לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות משום ט] *בל תקריבו בל תקדישו
בל תשחטו ומשום בל תזרקו ומשום בל תקטירו כולו ומשום בל תקטירו
מקצתו משום ר' יוסי בר' יהודה אמרו אף קבלת הדם : אמר מר אם בל
תשחטו הרי אמור למטה היכן אמור למטה דתניא °עורת או שבור או חרוץ או
יבלת לא תקריבו מה ת"ל אם בל תקדישו הרי כבר אמור למעלה אלא מה
ת"ל (ג) בל תקריבו בל תשחטו ט] *ואשה לא תתנו מהם אלו אשים אין לי
אלא כולן מקצתן מנין ת"ל מהם זריקת דמים מנין ת"ל על המזבח לה' לרבות
שעיר המשתלח ולה' לרבות הוא י] והתניא אי °קרבן שומע אני אף קדשי בדק
הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר °ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל
מועד וגו' הראוי י]לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטי חוץ שאין ראוי
לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטי חוץ אוציא אני את אלו ולא
אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל
לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא י] התם מעניינא
דקרא יא] ואל פתח לרבות לה' להוציא הכא דאשה להוציא לה' לרבות טעמא
דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח יב] הא לא רבי קרא לה' הוה
אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי יג] מבדי ב) אין הגורל *קבוע
אלא בדבר הראוי יד] אמר רב יוסף הא מני חנן ג) המצרי היא טו] דאמר
אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג טז] ליה נהי דשמעת ליה לחנן המצרי דלא
הוי דיחוי יז] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר
רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא ד) מת אחד מהן מביא חבירו יח] בלא הגרלה
דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא *כגון שהומם בו ביום יט] וחיללו על חבירו

א) זבחים קיג. [לקמן יג.] ב) [יומא סג: חולין יא:] ג) יומא סג. זבחים לד. [עד. מנחות נט:] ד) [יומא מ. סג: כריתות כח.]

ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח. פירש"י ביומא פ' שני שעירי (דף סג:) דל"ג פרת חטאת כח] שהרי בפ' בתרא דזבחים (דף קיג.) תנן פרת חטאת ששרפה חוץ מגיתה ושעיר המשתלח שהקריבו בחוץ פטור שנאמר ואל פתח אהל מועד לא הביאו כל שאינו ראוי לפתח אהל מועד כט]*ופריך בגמ' עלה ושעיר המשתלח לא ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא ומייתי הך ברייתא דהכא ולא גרס בה פרת חטאת כי היכי דפריך משעיר המשתלח הכי נמי הוה מצי למיפרך מפרת חטאת ואין התירוץ שייך אפרת חטאת ל] ומשום הכי פרש"י דל"ג ליה וקשה על הא דמשני עלה בזבחים (דף קיג:) לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה קודם הגרלה הוה ראוי לפתח אהל מועד ואפילו הכי ממעט ליה קרא דאם הקריבו בחוץ פטור לא] והא תניא בהדיא ביומא (דף סג:) דקודם הגרלה חייב השוחטו בחוץ וי"ל דלפי המסקנא דזבחים (שם) ניחא דמסיק לא קשיא כאן קודם ודוי כאן לאחר ודוי לב] ולפי זה אפשר תרווייהו לאחר הגרלה אבל קודם הגרלה אפשר דחייב השוחטו בחוץ כי הסיא דיומא : **וקרא** למה לי כגון שהומם לאחר הגרלה וחיללו על חבירו. והוא נמי בעל מום וקמ"ל דהאי שחיללו לקי משום דהקדישו בעל מום ולהכי נקט חיללו דאי לאו דחיללו על בעל מום ליכא מלקות דלא תקדישו על השני :

ומיד

(ד) כ] **אבק רבית** . הבא ע"י מכר כגון המוכר שדהו ואמר אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך באלף זוז ואם לגורן בי"ב מנה וברבית קצוצה קמיפלגי אביי דאמר מהני כרבי יוחנן ורבא כר' אלעזר דהכא ליכא קרא לא הכי ולא הכי : **התם בסברא פליגי** . בתמיה קאמר התם בקראי פליגי כו' : **לחיים ניתן** . כלומר שלא יחיה ולא להשבון ואפי' לרבא מהני דהא כתיב קרא : **בשינוי קונה** . דאביי סבר שינוי שינה ועבר על דעת המקום קונה בר מהיכא דכתיבי קראי ולרבא לא קני אלא היכא דכתיבי קראי ולא איתפרש לן דליהוי מידי בינייהו אלא תירוצי דהני תיובתא דמר אית ליה דמשום דמהני ולא מהני הוא ומר אית ליה משום טעמא דקראי כא] וכ"ב (ה) דמליצו למימר בשינוי קונה כגון גזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים דלאביי קנה ואינו משלם אלא עצים וצמר ולרבא לא קנה ומשלם הבגדים והכלים וכי פרכינן לעיל לרבא מהא דקתני הגוזל עצים ועשאן כלים כו' לא תימא שאני התם דכתיב אשר גזל אלא הכי תימא אנא דאמרי כמאן דאמר שינוי לא קני דפלוגתא היא בבבא קמא בפרק מרובה (דף סו.) ובהגוזל קמא (שם צג.) דאיכא למאן דאמר שינוי קונה ומפיק טעמא מאשר גזל כעין שגזל ואיכא למאן דאמר שינוי לא קני כגוזל מוהשיב את הגזילה מכל מקום אם כן מה ת"ל אשר גזל לומר שאינו מוסיף חומש על גזל אביו : הכי גרסי' ל"א בהני שינויי דשנינן ובין האי לישנא ללישנא כב] דשמיע לי בשינוי קונה ליכא מידי אלא זה ירושלמי וזה בבלי : **תנו רבנן אם** (ו) **בל תשחטו הרי כבר אמור למטה** . שלא ישחטו בעל מום למזבח ולקמן מפרש לה והקטרה כמי וזריקת דמו לקמן מפרש : **א"כ מה ת"ל לא תקריבו** . לא תקדישו : **ה' שמות** . לקמן יליף להו : (ז) **המקדיש בעלי מומין** . והקטירן כולן לעולה : **אלו אשים**. הקטרת כג] אימורין : **לרבות שעיר המשתלח** . שהמקדישו בעל מום לוקה משום לא תקדישו : (ח) **קרבן** . בשחוטי חוץ כתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' להקריב קרבן לה' : הכי גרסינן אי קרבן שומע אני כו' ומהדר אדלעיל בתורת כהנים דקתני לעיל יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין אי קרבן שומע אני כו' כלומר אי קרבן קא דרשת שומע אני אפילו השוחט כד] בדק הבית בחוץ יהא חייב כרת שהרי הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי זהב אצעדה וצמיד דהיינו למלאכת המשכן : **שאינו ראוי לפתח אהל מועד** . כגון קדשי בדק הבית שאינם ראויין לבא לפתח אהל מועד שהרי בעלי מומין הן דאמרן לעיל המתפיס תמימין לבדק הבית עובר בלא תעשה : **אוציא את אלו ולא אוציא את פרת חטאת** . פרה אדומה שאם שחטה בחוץ שלא כמצותה שלא ע"ג מערכתה שיתחייב כרת וכן שעיר המשתלח אם שחטו בחוץ יתחייב כרת שהרי תמימין הן **דבפרה** כתיב (במדבר יט) אשר אין בה מום ושעיר מרבינן *) (ליה) לעיל שלא יהא בו מום : **יצאו אלו** . אלמא כה] (ט) להוציא שעיר הוא : **התם** . דלאו פתח אהל מועד מרבה כל התמימין הקדושין להתחייב עליהן בחוץ לה' תו למה לי ודאי להוציא הוא : **אבל הכא דאשה להוציא**. גבי בעלי מומין כתיב (שם כב) ואשה לא תתנו מהם וגו' ומשמע העולה לאישים חייב עליו כו] מקדישו בעל מום משום לא תקדישו אבל שאינו עולה לאשים לא ואימעיט ליה שעיר הילכך לה' להוציא למה לי הא מיעטיה מואשה אלא ודאי לרבות (י) הוא : **שפיר דמי** . לאקדושיה : **הא אין הגורל** . של שם קובע אלא בדבר הראוי לשם כז] דכי מייתי ומגריל לא ידע אהי מינייהו סליק גורל של שם הלכך בעל כרחיך תרווייהו בעינן תמימין וקרא למה לי : **כגון שהומם** . לאחר הגרלה וחיללו על חבירו והוא בעל מום נמי וקמ"ל דהאי שחיללו לקי משום דהקדיש בעל מום ולהכי נקט חיללו דאי לאו דחיללו על בעל מום ליכא מלקות דלא תקדישו על השני :

*) נ"ק מ"ו

סד"א

רבינו גרשם

דשנינן כל הני שינויי אמר לך רבא אמר לך אביי א"כ במאי פליגי] ברבית קצוצה . (תנא רבית) לאביי דאמר אי עבד מהני לא מהדר (לרבית) : לרבא דאמר לעולם לא מהני מהדר (לריבית) : האי מאן דמסיק בחבריה זוזי וכבר עלה תריבית שחייב לו ליתן ד' זוזי דרביתא (ומני) ויהיב [ליה] לוה למלוה [בגויהו] : גלימא דשויא חמשה בארבעה כי מפקינן כו' אלמא אביי סבר דמפקינן מיניה . אלא אביי ורבא קא מפלגי בשנוי קונה היינו שנוי קונה דעבר אמימרא דרחמנ' דשינה [בציוויו] לאביי קונה היינו מהני לרבא לא . ל"א קא מיפלגי (בהני שינוי) [הני בשינוי] דשנינן [דאמרן] דאביי אמר מהני ומתרץ לטעמיה [ורבא אמר לא מהני ומתרץ לטעמיה] היינו (שינוי) נמי קונה דקאמר אלא דבהאי לישנא מפרש [טפי] : ל"א פליגי ברבית קצוצה וכדרבי אלעזר כו' . [א"ל (רב אחא) רבא] לא (התם) [אתי] בקראי (פליגי) [פליגינן] בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה [דמיו בו למיתה ניתן ולא להשבון] היינו טעמא דאביי ורבא דסברי יוצאה בדיינין משום דכתיב קרא [וחי אחיך עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת וחי אחיך עמך] אהדר ליה דרבית דלא תיסב מיניה כי היכי דניחי בהדך : (אלמא) [ואלא במאי] קא מיפלגי . בשינוי קונה כדאמרן : (ת"ל כל) [מום עובר מנין] (דיכול) [מריכול] למימר אשר בו מום לא לרצון יהיה וכתב כל לרבות בעל מום עובר : לא תקריבו . נמי לא צריך (ואי) [דאי] משום בל תשחטו בעל מום אתא והרי כבר נאמר למטה כדמפרש לקמן דשחיטת בעל מום מקרא אחרינא נפקא : [משום בל תקדישו . דהאי לא תקריבו מוקים ליה לקמן דהיינו לא תקדישו] : ועל הקטרת כולו ועל הקטרת מקצת . בין אם מקטירו כולו בין אם מקטירו מקצתו עובר משום בל תקטירו: אם בל תקדיש הרי כבר אמור למעל' כדאמרן דהאי כל אשר בו מום לא תקריבו היינו לא תקדישו : אשה אלו האשים . היינו בל תקטירו : לה' לרבות שעיר המשתלח . [לבעל מום שלא [יביא] בעל מום]אע"ג דאינו בא לה' [הא] אין הגורל קובע אלא בראוי לשם כלומר דאפילו שעיר המשתלח בעינן (הכא) [תם] : [והתניא קרבן האי דכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן (מעט) [שומע אני] אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן אם שחטו בחוץ יהא חייב : אוציא את אלו קדשי בדק הבית דהיינו נמי בעלי מומין כדאמרינן לקמן דאין מקדישין לבדק הבית אלא בעלי מומין ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן תמימין וראויין הן לפתח אהל מועד]: ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' . להקרבה חייב משום שחוטי חוץ יצאו אלו פרת חטאת ושעיר המשתלח שאין מיוחדין להקרבה אלמא לה' להוציא הוא . לה' למה לי ש"מ מאי אשים (דקאמר מדבר דמרבינן באשים) [דקא מרבי דמרצין כאשים] לשם אסור בבעל מום . ושעיר המשתלח נמי מרצה [הוא] לעזאזל כאשים לשם הלכך בעינן תם : אמר רבא לא נצרכה לכתוב לה' אלא (כגון) שהומם שעיר המשתלח מאחר שהוגרל וחללו על שעיר אחר בעל מום בשלמא מעיקרא קודם שהוגרלו בעינן שיהיו שניהם תמימין דלא ידעינן איזה מיקבע לשם אבל הכא כשהומם מאחר שהוגרל דהא מינכר ההוא דשם דהתם הוא אימא לא לקי כי מייתי אידך בעל מום קמ"ל . ל"א טעמא דכתיב קרא לה' כו' : אמר רב יוסף הא מני . ואיצטריך לה' לרבות חנן המצרי היא דאמר אפילו דם בכוס [של שעיר של שם שעדיין לא נזרק ונאבד שעיר המשתלח או שהומם מביא חברו אחר לשעיר המשתלח] : ומזווג לו . להאי שעיר שנשחט כלומר דשלא בהגרלה מביאו דהא לא מצי למיגרל שכבר נשחט חבירו וכי היכי דמצי מייתי [illegible] איצטריך (לה') [לחנן] : נהי דשמעת ליה לחנן : [דאמר אפילו דם בכוס מביא ומזווג לו להכי קאמר לאשמועינן דלא הוי [illegible] שלא בהגרלה מי שמעת ליה דמביאו דלמא מייתי ומגריל קאמר וכיצד עושה יביא שנים ויגריל עליהם ואותו שיבא גורלו

יא] התם ואל פתח אהל מועד לרבות : יב] המשתלח בעל מום הא : יג] דמי [illegible] עי' בהשמטות בסוף המסכת : טו] היא דתניא חנן המצרי אומר אפילו : טז] ומזווג [illegible] עי' בהשמטות בסוף המסכת : כ] מה"ד ברבית קצוצה קמפלגי כו' הכי הס"ד ושייך לע"א וא"כ מה"ד אבק רבית כו' בי"ב מנה הס"ד : כא] דקראי ונראה בעיני דמצינו : כב] ללישנא דשינויא לשינוי קונה כו' אלא שזה ירושלמי : כג] הקטרת האימורין : כד] השוחט קדשי בדק : כה] אלמא לה' להוציא : כו] עליו המקדישו בעל : כז] לשם הלכך כי מייתי [illegible] : כח] חטאת ונראה דלכך [illegible] : כט] מועד אין חייבין עליו ופריך : ל] חטאת על כן נראה מה שפרש"י דל"ג ליה : לא] פטור וביומא תניא בהדיא דקודם : לב] עי' בהשמטות בסוף המסכת :

הגהות צ"ק [א] הא מאן דמסיק זוזי דריביתא בחבריה [illegible] איסו תמשא כי מפקינן מיניה ד' מפקינן אידך אזולי הוא דקא מוזיל גביה ורבא כו' :

תורה אור

א) ס"ד אמינא בשלמא מעיקרא לא ידענא אי האי מיקבע לשם אבל הכא כיון דאינבר שם לא לקי קמ"ל: אמר מר משום רבי יוסי ברבי יהודה ג) אף קבלת הדם מאי טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה אמר קרא °ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' ג) *זו קבלת הדם שאמר רבי יוסי בר' יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה לזריקת דמים והא נפקא ליה מעל המזבח ד) אורחיה דקרא דמשתעי הכי ורבי יוסי בר' יהודה נמי אורחיה דקרא הוא אין ה"נ אלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה מהא ה) °ומיד בן נכר לא תקריבו זו היא קבלת הדם ו) שאמר רבי יוסי ברבי יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה להאי ס"ד אמינא הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אברים לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן *קמ"ל: ל"א רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף על קבלת הדם מאי טעמא דכתיב ומעוך וכתות וגו' לא תקריבו זו ז) קבלת הדם וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולרבנן נמי תיפוק להו זריקה מן על המזבח הכי נמי ואלא לא תקריבו דמעוך למאי אתא ח) מפקינן לבמת יחיד ולרבי יוסי ברבי יהודה האי מיבעי ליה לבמת יחיד אין הכי נמי אלא תקריבו דקבלה מנא ליה מיד בן נכר לא תקריבו זו קבלת הדם ורבנן אצטריך ס"ד אמינא הואיל ובני נח אין מצווין אלא על מחוסר אבר בבמה דלהון ט) דלמא אנן נמי נקביל מינהון קא משמע לן מכל אלה דלא מקבלינן י) מתקיף לה ר"ל שמא לא שנינו אלא בתם שנעשה בעל מום יא) *ועובר דאי בעל מום מעיקרא דיקלא בעלמא הוא אמר ליה רבי חייא בר יוסף °שרוע וקלוט כתיב בפרשה והני בעלי מומין מעיקרא נינהו אמר ליה שמא לא שנינו אלא בתמורה *דתנן ב)חומר בתמורה יב) מבזבח שכן קדושה חלה עליה על בעל מום קבוע אמר ליה רבי יוחנן לא שמיע לך הא דאמר ר' ינאי יג) בחבורה נמנו וגמרו המקדיש בעל מום לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות ואי בתמורה נמי ששה הויין דאיכא נמי לאו דתמורה אלא מאי בבעל מום מעיקרו אמאי יד) לקי דיקלא בעלמא הוא אמר ליה דיקלא לאו זילא מילתא מין עצים הוא בעל מום מעיקרא זילא מילתא כיון דשביק תמים ואקדיש בעלי מומין מיחייב: לישנא אחרינא א"ל אפילו הכי בזיא מילתא דדקל ליכא במינו לא לקי לאפוקי בעל מום כיון דאיכא במינו לקי: אמר רבא השתא דאמר טעמא דבעל מום דלקי משום טו) דבזיא טז) מילתייהו ג)אפילו *למקדיש ליה לדמי נסכים נמי לקי יז) תניא כוותיה דרבא

ויקרא כב | שם | שם

נדבה

סד"א בשלמא מעיקרא. בעינן תמימין משום דלא ידענא אי האי מיקבע לשם אי האי מיקבע לשם כו' ל"א והא אין הגורל קובע כו' אמר רב יוסף הא מני חנן המצרי היא דלא בעי הגרלה דתניא חנן המצרי אומר אפי' דמו של שעיר הנעשה בפנים בכוס ומת כלומר שכבר נשחט ומת שעיר המשתלח מביא חבירו מביא שעיר אחר מן השוק ומזווג לו ומעמידו אצל הדם להראות שחבירו הוא ואחר כך משלחו אלמא לא בעי הגרלה וליכא למפרך הא דפרכינן הלכך איצטריך קרא: וקפריך אימור דשמעת ליה לחנן דלית ליה דחויין דלא יביא שנים אחרים ויגריל וישחוט האחד לשם והאחר לעזאזל והראשון שכבר נשחט ידחה וישפך דמו לאיבוד דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה דלמא לעולם יביא שנים מן השוק ויגריל ואותו שיפול עליו הגורל לעזאזל יעמד עם דם שבכוס וישלחו והדם שבכוס מזה ממנו כמשפטו ואותו שנפל עליו הגורל לשם ירעה עד שיסתאב. הא מני דמצריך קרא לרבות שעיר דלא ליהוי בעל מום רבי שמעון הוא דלית ליה הגרלה והכי הוי מסקנא ותו לא פריך מידי יח) והגירסא אימור דשמעת ליה לרבי שמעון כו' שבשתא היא דהא במסכת יומא (דף סג:) תנינן לה לכולה סוגיא ולא פרכינן התם מידי בפרק שני שעירי יט): **רבא אמר כגון שסומא כו'.** כדפרישית לעיל (והא דגרסינן הכא) (א) כ) דכרעיה דראשון הוא ותירוצא דמתרץ כגון שהיה לו [חולה] בתוך ביתו כו' ל"ג ליה ושבשתא הוא דלא איירי הכא במחוסר זמן כלל אבל במסכת יומא (שם) תנינן לה בההיא סוגיא א) [רומייא] דמחוסר זמן היא והא ליכא למימר אם אינו ענין לבעל מום תנהו ענין למחוסר זמן דהא נפקא לן מחוסר זמן בשעיר המשתלח מלה' דאידך קרא ומיום השמיני והלאה וגו' מהכא נפקא במסכת יומא: **בני נח נצטוו** מלהקריב מחוסרי אברים כדאמרי' בפרק קמא דע"ז (דף ה:) אבל על מום אחר לא נצטוו במזבח דידהו ואי לא כתיב לא תקריבו כא) מאת בן נכר את כל אלה דמשמע בעל מום לא יקבלו מן העובד כוכבים להקריב הוה אמינא ליקרב אלא שלא יהו מחוסרי אברים קמ"ל: כב) **(לא שנא) בבמה דלהון.** בבמת יחיד שעשה העובד כוכבי' לשמים ב) וקמ"ל מכל אלה דלא מקבלין כלומר להכי לא מקבלינן דהא כתיב בההוא קרא מכל אלה דמשמע כג) לא תקבל בעל מום ה"נ לדידהו במזבח המיוחד (ב): **מתקיף לה ר"ש בן לקיש.** לעיל קא מהדר (ג) כד) דעובר בה' שמות שמא לא שניט דילקה משום לא תקדישו אלא בתם ונעשה בעל מום משום דאיכא למימר הואיל ומעיקרא תם הוה סבר אע"פ שנפל בו מום אקדישו ואקריבו וכיון כה) ג) דלהקרבה מלינו [למימר] לאסוקי אדעתיה דאקדשיה לקי אבל בעל מום מעיקרא ממעי אמו דיקלא בעלמא הוא דאיכא למימר דלא אסיק אדעתיה [דחזי] לאקרוביה אלא לדמי אקדשיה כו) ולא לקי: **שרוע.** כז) ד) שנשתברבה אחד מאבריו: **קלוט.** שפרסותיו קלוטים: **כתובין בפרשה.** ועלייהו כתיב לא תקריבו (ד) ודרשינן לא תקדישו: **שמא לא שנינו.** שיהא חייב משום הקדשה אלא בתמורה לפי שהתמורה חלה על בעל מום קבוע וקדוש קדושה גמורה שאינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד אפילו על ידי פדיון אלא הויא כשאר קדשים שקדם הקדשן את מומן כח) והך משנה לקמן בפרק שני (דף יז:) כדכתיב טוב ברע או רע בטוב ואם המר ימיר וגו' כט) והואיל וקדושה גמורה היא לוקה עליה אם המיר והביא בעלת מום ל) שיקדים ותפסה בתמורת בהמת קודש תמימה אבל הקדיש בעל מום מעיקרא לא אמינא דנילקי דדיקלא בעלמא הוא אלא אם כן הקריבו: **נמנו וגמרו.** משמע שדקדקו ולא מצאו יותר ואם איתא דעל ידי תמורה מישתעי: **שש הויין.** דהא איכא לאו דלא ימיר: אלא מאי בבעל מום מעיקרו ועל ידי הקדש אמאי לקי הא לא חיילא עליה קדושת מזבח כלל דדיקלא בעלמא הוא ולא אקדשיה אלא לדמי: **ליכא במינו.** הראוי למזבח: **בעל מום איכא במינו.** ראוי למזבח וכיון דאיכא במינו ראוי איכא בזיון כיון דשבק מידי דחזי ואקדיש מידי דלא חזי: **אפי' אקדשיה לדמי נסכים.** דהשתא ליכא בזיון כל כך שאין במינו ראוי לנסכים ועוד לא) דהא לדמי אקדשיה אפי' הכי לקי:

א) כ"א דאיירי במחוסר כו' נ"ק ב) לשמים הס"ד ומה"ד קמ"ל מכל כו' נ"ק ג) דחזי להקרבה ד) [נ"ל שנשתרבבה וע' בכורות מ.]

ומיד בן נכר לא תקריבו את אלה. וא"ת למה לי איש איש לרבות בני נח שנודרין נדרים ונדבות כישראל (חולין דף יג:) תיפוק ליה מהאי קרא דמדקאמר לא תקריבו את אלה משמע אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב תמימים אבל איפכא ליכא למיבעיא מיד בן נכר למה לי תיפוק ליה מאיש איש דהא איצטריך בן נכר להאי דרשא דהכא לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן (לא אמרינן) אלא איש איש למה לי לב) *ותירץ רבינו שמשון בר אברהם דאיצטריך להך פלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא לג) בפרק ואלו מנחות (מנחות עג:) מה תלמוד לומר לעולה פרט לנזירות *רבי עקיבא אמר עולה אין לי אלא עולה ולא שאר קרבנות: **אלא** בתם ונעשה בעל מום. דאיכא למימר הואיל מעיקרא תם הוה סבר אע"פ שנפל בו מום אקדישו ואקריבו וכיון לד) *דלהקרבה מלינו [למימר] לאסוקי אדעתיה דאקדשינהו *לילקי אבל בבעל מום מעיקרו ממעי אמו דיקלא בעלמא הוא וליכא למימר דלא אסיק אדעתיה דחזי לאקרוביה לשון רש"י וקשה להר"ר מר היכי מצינו למימר דלא אסיק אדעתיה לאקרובי והלא התרו בו לא לה) *תקריב בעל מום למזבח והא קבל עליו התראה ואמר על מנת כן אני עושה דבלאו הכי לא לקי לכ"נ להר"ס לפרש דלא קאי ר"ש בן לקיש אבל תקדישו אלא אבל תקטירו ואבל תזריקו וה"פ לא שנו דעובר אבל תקטירו ואבל תזריקו אלא כשהקדישו תם ונעשה בעל מום דכיון דחלה עליו קדושת מזבח קודם שהומם אסיק אדעתיה דחזי להקרבה אבל בעל מום מעיקרו קודם קדושה דיקלא בעלמא הוא דלא מסיק אדעתיה דחזי להקרבה ולא לקי: **אפילו** אקדיש לדמי נסכים לקי. לו) וה"ה מקדיש לדמי עולה והא דאמר לקמן (דף יח:) המקדיש נקבה לעולה ימכר ויפלו דמיו לעולה נ"ל דלקי וכן הא דתנן פרק כילד מערימין (לקמן כז:) אמר על הבהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום הרי אלו לעולה ימכרו ויביא בדמיהם עולה צריך לומר דלקי לז):

אביי

נט א מיי' פי"ח מהל' איסורי מזבח הל"ז:

ס ב מיי' פי"א מהל' תמורה הל"ד:

סא ג מיי' פ"ח מהל' איסורי מזבח הל"ב:

[עיין תוס' חולין יג: ד"ה אבל מה"ס ותוס' מנחות עג: ד"ה איש]

[נ"ל לא תקריבו ז' קבלת דם]

גי' נ"ק דברי ר"י הגלילי ור"ע

[נ"ל דחזי להקרבה]

[נ"ל ולקי]

רבינו גרשום

גורלו לשם יעידו ואותו שיבוא גורלו לעזאזל יביאו ומזוגו לזה ראשון שדמו בכוס וכיון דמצרכן הגרלה מצריכו נמי להיות תם שאין הגורל קובע אלא בראוי לשם]: הא מני. דאיצטריך לה' לרבות ר' שמעון היא דאמר יביא חבירו שלא בהגרלה דמהו דתימא כי היכי דלא בעי הגרלה הו לא ליבעי נמי תם קמ"ל: א) ואמאי ליסליק אדעתין דלא בעי תם נהי דלא בעינן הגרלה לחברו לזה שמביא עכשו כיון דהא אגריל עליה מעיקרא. על אותו שמת ועל אותו של שם אלא משום דלא ב) בעינן גופי דשני (דאחזי להגרלה אפו אותו) [ראוי אותו שנשאר דאי מצרכת ליה להאי שמביא הגרלה הוי] משמע הגרלה קמייתא בטילה ומיפסל גופיה דההוא דקאי דלא מת הלכך [לא] צריך הו הגרלה הא לאו הכי הוה סבר ר' שמעון דבעי הגרלה. וכיון דבעי הגרלה לא מייתי בעל מום [דכיון] דצריך הגרלה בעי למיהוי תם: אלא אמר רבא. להכי איצטריך כגון שהומם שעיר המשתלח לאחר שהוגרל ותילו על אחר כו'. אלא אמר רבינא איצטרי' לה' לרבות ולאו להכי אתא כדקאמרת לרבות שעיר המשתלח לבעל מום אלא להכי אתא לרבות לשעיר המשתלח למחוסר זמן והבא במאי עסקינן שהיה לו חולה מסוכן בתוך ביתו לאותו שמכר שעיר המשתלח ושחטה לאמו של שעיר המשתלח ביוה"כ לצורך החולה סד"א בנה שהוא לצורך עזאזל לאו [בר] שחיטה היא ולא ליתסר מיתתו בעזאזל משום [איסור] אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד קמ"ל לה' לרבות דאסור: דאמרי במערבא. דחייתו לצוק זו היא שחיטתו ואסור ג): אמר מר ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על קבלת הדם כו'. אורחיה דקרא דמשתעי הכי ע"ג המזבח ולאו לדרשא אתי אלא דלא תקריבו אתא: ור' יוסי בר' יהודה נמי אורחיה דקרא הוא. ולאו לדרשא אתי והאי לא תקריבו מיבעי לזריקת דמים: ואלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה [מהא] ומיד בן נכר לא תקריבו. לא נצטוו בני נח אלא על מחוסרי אברים דכתיב מכל החי [מכל בשר] הביא בהמה שהיין ראשי אברין שלה: סד"א. במזבח דידן לישתרי לאיתויי קרבן דידהו בעל מום דלאו מחוסר אבר: קמ"ל. מיד בן נכר לא תקריבו כו' מום בו [מכל] מום קבוע: [מפקה ליה לבמת יחיד דאסור להקריב בה בעל מום]: אנן נמי נקבל מנהון. לאקרובי קרבנהון בבמה דילן בעל מום קבוע דלאו מחוסר אבר: קמ"ל מכל אלה כי אנן. מה אנן דומיא דמעוך וכתות דלאו מחוסר אבר אלא מום קבוע לא מקריבנן אף מנייהו לא נקביל: [מתקיף לה ריש לקיש] שמא לא שנינו כו'. אברייתא קאי דקתני מיכן אמרו המקדיש בעלי מומין [למזבח עובר משום ה' לאוין וקאמר] שמא לא שנינו דלקי אלא בההוא דהוה תם מעיקרא [ונעשה בעל מום ולא בכל בעל מום דהיא בעל מום מעיקרא] דההוא אמאי לקי דיקלא בעלמא הוא ליהוי כאילו הקדיש דיקלא בעלמא למזבח דלא כלום. קאמר דלא הוה חזי ליה מעולם למזבח] ואמאי קתני בעל מום סתמא דמשמע נמי בעל מום מעיקרא: א"ל ר' חייא בר יוסף. משום הכי קתני סתמא שרוע וקלוט כתובים בפרשה [דבעלי מומין] והני בעלי מומין מעיקרא נינהו [כדאמרן בפרק על אלו מומין שרוע שנשתרבבה ירכו. קלוט שרגליו קלוטות כשל חמור ושל סוס:] שמא לא שנינו דלקי אלא בתמורה דהמיר בבעל מום: דתנן חומר בתמורה מבקדשים שהקדושה חלה עליה בבעל מום קבוע. דכתיב לא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב היינו בעל מום וכתיב ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש וכיון דקדושה חלה עליה על בעל מום קבוע אינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בשאר קדשים ששאר

קדשים

שיטה מקובצת

א] דסד"א עזאזל לאו שחיטה היא קמ"ל כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא דחייתו לצוק היא שחיטתו. ומתיבת בשלמא עד תיבת אמר מר נמחק: ג] יהודה אמרו אף: ג] וגו' לא תקריבו זו קבלת הדם וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולת"ק האי לא כו': ד] עי' בהשמטות בסוף המסכת: ה] ומיד בן נכר לא תקריבו והגה אמר לא תקריבו לה' תחילה ואם זה למה שינה הכתוב בלבד ואין זה ענין מכוון בעצמו לא היה לו לשנות ולכפול הדברים כל כך. הרב המעילי ז"ל: ו] הדם ולת"ק האי כו' והשאר נמחק: ז] זו היא קבלת הדם כו' מעל המזבח ולת"ק האי לא תקריבו מיבעיא ליה לזריקת דמים ותיפוק ליה זריקת מעל המזבח אין הכי נמי: ח] אתא מיבעי ליה לבמת יחיד כו' יהודה הא מבעי ליה כו' אלא לא תקריבו דקבלת מנא ליה נפקא ליה מיד בן נכר כו' קבלת הדם ות"ק האי לא תקריבו למה לי איצטריך: ט] דילהון אימא אנן נמי נקביל מינהון קמ"ל דלא מכל אלה כי אנן מתקיף כו' ותיבת מקבלינן נמחק: י] עי' בהשמטות בסוף המסכת: יא] תיבת ועובר בס"א נמחק: יב] בתמורה מבקדשים שכן קדושה חלה על: יג] בחבורה נמנו וגמרו. גליון הא דלא מייתי מברייתא דנימנו וגמרו הוי דוקא מפני כדאמר בפ"ק דשבת אתמר נזרקה מפי החבורה וכן משמע מפירש"י ז"ל: יד] לקי. עי' תוס' בכורות דף יד ע"א ד"ה כל: טו] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: טז] מילתא אפילו אקדיש ליה: יז] לקי. ס"א ועיקר הא דרבא תנאי היא דת"ר נדבה תעשה. על תיבות תניא כוותיה דרבא נרשם קו: יח] מידי והא דגרסי' אימור. תיבת והגירסא נמחק: יט] שעירי וגרסי' רבא: כ] הא כרעיה דראשון אות ד' נמחק: כא] תקריבו מיד בן: כב] ל"א בבמה תיבות לא שנא נמחק: כג] דמשמע כל בעל מום לא תקבל (בעל מום) ה"נ לדידהו במזבח: כד] מהדר דקתני עובר בה': כה] וכיון דלהקריבה מכוון ולאסוקיה כי אקדשיה לקי: כו] אקדשיה וליכא בזיון ולא לקי: כז] שרוע שנשתרבבת ידיכו הס"ד: כח] על תיבות והך משנה לקמן בפ' שני נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: כט] ימיר וגו' הילכך הואיל: ל] מום והתפיסה בתמורת: לא] ועוד דלא קדושה אקדשית תיבות דהא לדמי נמחק: לב] לי. גליון וי"ל דאי מהכא הו"א דוקא דיעבד קמ"ל איש איש לכתחילה ועי' תוס' מנחות (דף עג ע"ב): לג] עקיבא דפ': לד] דלהקריבה מכוון ולאסוקי כי אקדישינהו לקי: לה] לא תקדיש: לו] וכ"ש מקדיש לדמי עולה או לקרבן אחר תיבת וה"ה נמחק: לז] דלקי אליבא דרבא מיהו אליבא דרבי דאמר בהרצאת גופו לא לקי אלא א"כ הקדיש לגופו:

קמא

א) כלומר דרבינו גרס בגמ' אימור דשמעת ליה לר"ש דלא בעי הגרלה וכו' אלא אמר רבא וכו' וע"ז פי' רבינו אמאי ליסלק וכו' ועי' ברש"י כאן דהביא ג"כ גירסא זו ודחאה ע"ש. ב) אולי צ"ל דלא למפסל גופיה דשני כך דקאי הוי מגרלה ליה וכו'. ג) ע"כ שייך לדף הקודם.

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה רבא וכו' והא דגרסי' הכא כרעיה נ"ב כך היה הגירסא לפני רש"י: (ב) ד"ה בבמה וכו' כמיוחד להם הס"ד: (ג) ד"ה מתקיף וכו' מהדר דקתני עובר וכו' וכיון דמלינו לאסוקי אדעתיה דלהקרבה אקדשיה לקי: (ד) ד"ה כתובין וכו' לא תקריבו בוי"ו דדרשינן:

נדבה תעשה [אותו] *זה קדשי בדק הבית ואין לי אלא נדבה נדר מנין ת"ל ולנדר יכול אפי' קדשי מזבח תלמוד לומר °ולנדר לא ירצה ויקרא כב זה קדשי מזבח ואין לי אלא נדר נדבה מנין ת"ל נדבה רבי אומר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר היינו תנא קמא א] [א] מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אפי' אקדשיה לדמי נסכים נמי לקי ורבי סבר בהרצאת גופו ב] (נמי) לקי אבל בדמי נסכים לא לקי ש"מ ואלא אותו למה לי לכדתניא °*נדבה תעשה אותו אותו ג] תעשה נדבה שם ואי אתה עושה תמים נדבה לבדק הבית *מיכן אמרו *המקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה ומנין אף בלא תעשה שנאמר °וידבר ה' אל משה לאמר לימד על הפרשה שם ד] שהיא בלאו דברי ר' יהודה א"ל *רבי לבר קפרא ה] מאי משמע א"ל דכתיב לאמר ו] לא נאמר בדברים בי ז] *רבי אמרי (*לא) אמור איתמר המעלה *אברי בעלי מומין לגבי מזבח ח] אמר *רבא עובר משום בל תקטירו כולו ט] ומשום בל תקטירו מקצתו [ב] (*אמר אביי) *אין לוקין על לאו שבכללות מיתיבי *המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות תיובתא דאביי אמר י] אביי בגברי קתני אי בגברי עוברין מיבעי ליה אלא פשיטא בחד גברא ותיובתא דאביי אמר יא] אביי [ג] אפיק (א) הקטרת מקצתו ועייל קבלת הדם קבלת דם לר' יוסי ברבי יהודה אית ליה לתנא קמא לית ליה קשיא ל"א והא מדסיפא רבי יוסי בר' יהודה היא רישא רבנן תיובתא דאביי תיובתא:

מתני' הכהנים ממירין יב] בשלהן וישראל ממירין בשלהן אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה אין ממירין בבכור אמר לו ר' עקיבא חטאת ואשם מתנה לכהן ובכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין ממירין יג] בו אף בכור אין ממירין בו אמר רבי יוחנן בן נורי מה *לו אם אינו ממיר בחטאת ואשם שאין [נ"ל לו] זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזוכין בו בחייו אמר לו רבי עקיבא והלא כבר יד] נאמר °והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים שם כז אף תמורה בבית הבעלים טו]: גמ' תנן התם *) בכור מוכרין אותו תם חי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו טז] האשה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בזמן הזה הואיל ואית ליה לכהן זכייה בגוויה יז] (הואיל ויש לכהן שותפות בו) אבל בזמן שבית המקדש קיים כיון דתם להקרבה הוא דקאי יח] אין מוכרין אותו תמים חי איתיביה רבא לרב נחמן מוכרין אותו תמים חי חי אין שחוט לא אימת אילימא בזמן הזה מי איכא תם שחוט אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים וקתני יט] נמי מוכרין אותו תמים חי (אלמא אית ליה לכהן זכייה בגוויה) לא לעולם בזמן הזה כ] מי קתני מוכרין אותו תמים חי אין שחוט לא הא גופא אתא לאשמועינן כא] דבזמן הזה נמי מוכרין אותו תמים חי

איתיביה

[לעיל ו: תוספתא פ"א תוספתא דמכות פ"ד]

*) מעשר שני פ"א מ"ב ב"ק יב: (בכורות לב)

נדבה תעשה אותו. לבעל מום לדמי קדשי בדק הבית דלמזבח לא אפשר לאקרוביה דהא כתיב (ויקרא כב) לא תתנו מהם וגו': אין לי. רבוי להתפיס בעל מום לבדק הבית: אלא על ידי נדבה. כגון הרי זו לבדק הבית: נדר מנין. שאם אמר הרי עלי בהמה לדמי בדק הבית שמלוה להפריש בעל מום תלמוד לומר ולנדר והכי כב] נמי דריש נדבה תעשה אותו ולנדר כלומר וכן לנדר: לא ירצה אלו קדשי מזבח. דשייכא בהו הרצאה: אין לי אלא נדר. דנדר סמוך ללא ירצה ומשמע דאם נדר הרי עלי עולה לא יביא בעלת מום: נדבה מנין. שאין רשאי לומר על בעלת מום הרי זו למזבח: תלמוד לומר נדבה. ולנדר לא ירצה והכי מידריש נדבה אשר תעשה אותו או נדר לא ירצה: רבי אומר לא ירצה בהרצאה גופו הכתוב מדבר. שלא יקריבנו והיינו נמי קדשי מזבח כתנא קמא: [ד] וקבעי אלא אותו למאי אתא. כלומר תינח כוליה קרא מוקמת לדרשא דקא דרשת האי נדבה ונדר: אלא אותו. דכתיב (שם) נדבה תעשה אותו למה לי: אותו. בעל מום אתה מקדיש לבדק הבית כו': עובר בעשה. אהאי עשה דאמרינן ואי אתה מקדיש תמימים דהיינו לאו הבא מכלל עשה ועשה הוא: לא נאמר בדברים. כלומר בההיא פרשה (ב): לא אמור. כלומר הכי אמר הקב"ה לאו אמור להם לישראל דלאו איכא הכא דאי עברי אהך פרשה עוברין בלאו: אברי כו'. הנתחים כמשפט עולה: על לאו שבכללות. דהקטרת כולו ומקצתו מחד לאו נפקי ואשה לא תתנו מהם כדפרישית לעיל אבל לכולהו איכא לאו לכל חד וחד דהקדש נפיק מכל אשר בו מום לא תקריבו ודרשינן ליה לעיל (דף ו:) לא תקדישו ושחיטה מלא תקריבו אלה לה' דגבי עורת או שבור חריצה מלא תקריבו דגבי מעוך וכתות (ויקרא כב) והאי אין לוקין דאמר אביי אין לוקין תרתי קאמר אבל חדא כג] איכא ואליבא למאן דאמר חדא מיהא לקי אלאו שבכללות בשילהי פרק שני דפסחים (מא:): משום ה' שמות. וחשיב להו להני תרי בתרי: בגברי קתני. דלאו בהכי עסקינן דאי עבדינהו לתרוייהו לילקי תרי אלא מילי מילי קתני שאם הקטיר כולו עובר משום בל תקטירו כולו או אם אדם אחד מקטיר מקצתו לוקה משום מקצתו אבל אי מקטיר חד לכולהו לא לקי אלא משום כולו: אפיק חדא מינייהו. או כולו או מקצתו ועייל קבלת הדם דנפקא מלא תקריבו דמיד בן בכר: וקפריך קבלת הדם לתנא קמא לית ליה וקחשיב ה': רישא רבנן. כלומר רישא רבנן היא דלא מחייבי אקבלת הדם ואפילו הכי קא חשיב ה' וקשיא לאביי: מתני' הכהנים ממירים בשלהן. קרבנות שהפריש הכהן כד] לעצמו אם המיר בהן נתפסים בתמורה: לא בחטאת ואשם. שנתן לו ישראל שיקריבנו לו אם המיר בו הכהן אינו עושה תמורה על ידו דהא אין לו חלק בו אלא משעת הקטרת אימורין ואילך וזוכה בבשר ואמר בברייתא בהאי פירקא אין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו: ולא בבכור. שנתן לו ישראל וטעמא מפרש הכא במשנה גופה: מפני מה אין. הכהנים ממירין בבכור והלא כולו שלהן הוא ומחיים הוא שנתנו לו ואין הישראל מתכפר בו: כשם שאין הכהנים ממירין בחטאת ואשם. דהא ודאי פשיטא לן דאינו זוכה בהן אלא מהקטרת אימורין ואילך: מה לי אינו ממיר בחטאת ואשם. כלומר דין הוא שאין כהנים ממירין בחטאת ואשם כו': הוא ותמורתו. מקיש התמורה להקדש עצמו היכן קדושה חלה על ההקדש בבית הבעלים אף תמורה לא תחול אלא בבית הבעלים אבל בבית כהן לא חיילא לגמרי הלכך אין כהן ממיר בבכור אבל ישראל אם המיר בו נתפס בקדושה שהרי ברשותו חלה קדושה על הבכור: גמ' מוכרין אותו תמים חי. השתא משמע בין בזמן המקדש בין בזמן הזה והכי משמע אם בית המקדש קיים מוכרין אותו כהן לכהן חי ואותו כהן יקריבנו אבל שחוט לא דבזיון קדשים הוא דלאו אורח ארעא לעשות סחורה בדבר שקרב ממנו למזבח ואי בזמן הזה הוא מוכרין אותו תמים חי בין כהן לכהן בין [ה] כהן לישראל והלוקח ימתין עד שיפול בו מום ויאכלנו דבכור [ו] בזמן הזה משנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל שגזל את הכהן ואם מכרו כהן או נתנו לו מותר לאוכלו וכדאמרינן בבכורות [בפ' כל פסולי המוקדשין] (דף לג:) גבי בכור בעל מום כה] (כל פסולי המוקדשין) ב"ה מתירין ואפי' עובד כוכבים מותר לאכול עימו אבל בתם שחוט בזמן הזה ליכא: ומקדש בו כהן את האשה. דממוניה הוא: לא שנו. דכהן יכול למוכרו חי: אלא בזמן הזה. דלא קאי להקרבה: ואית לכהן זכייה בגויה. מחיים דבזמן הזה נמי הוו הבכורות לכהנים: אין מוכרין אותו תמים חי. דלית לכהן זכייה בגויה אלא מהקטרת אימורין ואילך: מי איכא תם שחוט. הא האי קדשים בחוץ: מי קתני שחוט לא. דמשמע מינה דלאו בזמן הזה דבזמן הזה ליכא תם שחוט: הא גופא קמ"ל. כלומר מאי דקתני א) בברייתא גופה איצטריך לאשמועינן דמוכרין אותו תמים חי דס"ד דלית בהו זכייה עד שיפול בו מום ולאו משום שחוט לא דהא בזמן הזה ליכא תם שחוט:

א) נ"ל במשנה

בבכור

אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות. פרש"י דהא אין לוקין דאמר אביי אין לוקין תרתי קאמר אבל חדא לקי ואליבא דמ"ד חדא מיהא לקי אלאו שבכללות בשילהי פ' כל שעה (פסחים דף מא:) לשון רש"י וכן מוכח הסוגיא כו]: שאין זכין בחייהן. ואם תאמר ואי זכין כהן בחייהן היכי מימר למאן דאמר בגמרא בתר מתכפר אזלינן ויש לומר דר"ל אף בתר מתכפר ולאו לאפוקי בעלים אתי:

לא שנו אלא בזמן הזה. כז] וא"ת האמר פרק שור שנגח הפרה (ב"ק דף מג:) שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו אביי אמר חצי נזק ומוקי לה במועד אבל שור של פסולי המוקדשין פטור אלמא לאו רעהו קרינא ביה וקאמר התם נמי דשור של הדיוט שנגח שור של פסולי המוקדשין חייב אלמא משמע דקרינא ביה רעהו וצריך לומר דקמייתא מיירי בבכור כח] דלא מצי פריק *ובברייתא בשאר קדשים דפריק להו במומן כט] והתם בזמן הזה איירי שהרי האמוראים דאיירי התם עלה לא הוו בזמן הבית ואפילו הכי קאמר התם דלאו ממונו הוא ואם כן קשה דהכא אמר דממונו הוא בזמן הזה וצריך לומר ל] דהכא אתיא כרבי יוסי הגלילי וההיא דהתם כרבנן ואע"ג דבפ' קמא דב"ק (דף יב: ושם ד"ה ואם) אמר [ולשני] הא כרבי יוסי [והא כרבנן] נ"ל דלפי זה לא מיתוקמא ההיא סוגיא דפרק הפרה:

[נ"ל ובברייתא]

אימא

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ה מהל' ערכין הל"ו:

סג ב מיי' פ"א מה' איסורי מזבח הל"ד ופ"ש:

סד ג מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הל"ב:

סה ד מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ד ע"ש בכ"מ:

סו ה מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ט:

סז ו מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה ג:

סח ז מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה יז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר אביי אפיק (הקטרת מקצתו) תא"מ ונ"ב גי' רש"י חדא מינייהו: (ב) רש"י ד"ה לא נאמר וכו' בההיא פרשה אלא לאמור בלאו הכי אמור הקב"ה הס"ד ואח"כ מ"ה לאו אמור אמור להם לישראל:

[נ"ל רב]

עי' בכ"מ במיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הגי' מסופק

שיטה מקובצת

א] קמא אלא לאו תיבת מאי נמחק: ב] גופו האדלקי אבל: ג] אותו אתה מקדיש לבדק הבית ואי אתה מקדיש תמימים לבדק הבית: ד] הפרשה כולה שהיא: ה] קפרא. נ"א אסברא לך לאמר לא נאמר בדברים ס"א לא יאמרו דברים והיא היא: ו] עי' בהשמטות בסוף המסכת: ז] בי רב אמרי: ח] מזבח רבא אמר עובר: ט] כולו ומשום בל תקטירו מקצתו אביי אמר אין: י] אמר רב כהנא בגברי תיבת אביי נמחק: יא] אמר לך אביי אפיק חדא מינייהו ועייל: יב] ממירין את שלהן וישראל ממירין את שלהן: יג] ממירין בהן אף בכור כו' אמר לו ר' יוחנן בן נורי מה לי: יד] כבר. גליון עי' תוס' מנחות דף צג: טו] עי' בהשמטות בסוף המסכ': טז] בו את האשה: יז] בגוויה ס"א הואיל ויש לכהן שותפות בו: יח] דקאי ל"א הואיל ואין לכהן זכיה בגוויה ל"א הואיל ואין לכהן שותפות בו: יט] תיבת נמי נמחק: כ] הזה ומי קתני: כא] לאשמועינן דבכור מוכרין אותו תמים חי. גליון אבל שחוט לא דאי בפנים קדוש הוא ובזיון למכור קדשים ואי בחוץ שחוטי חוץ אסור בהנאה. תוס': כב] תי' נמי נמחק: כג] חדא לקי ואליבא תיבת איכא נמחק: כד] הכהן להקריב לעצמו: כה] מום בפ' כל: כו] הסוגיא דקאמר בסמוך אפיק הקטרה מקצתו ועייל קבלת הדם ואי לא לקי כלל אכתי בציר ליה חדא: כז] הזה משמע דבבכור בזמן הזה ממון בעלים הוא וא"ת: כח] בבכור שור דלא: כט] במומן וכן פי' רב יהודאי גאון: ל] עי' בהשמטות בסוף המסכת:

מסורת הש"ס

[לעיל ו.]

רש"ק מ"ו

[פסחים מב.]

[לעיל ו.]

[פסחים מב.]

[נ"ל אמר לאו כך איתא בפסחים]

נ"א איסורי

[נ"ל אביי אמר]

[מנחות מח: פסחים כד. מה: מיר לח: ב"מ קטו: כריתות ד. ס. סנהדרין סג.]

רבינו גרשום

קדשים שקדם מום קבוע להקדישן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד ושמא במקדיש בעל מום בתמורה קתני [ברייתא]: אפילו הכי בזיא מילתא. דמקדיש בעל מום מעיקרו [מאום שפי ממקדיש] דקל דמקדיש דקל לא הוי ביזוי דדקל ליכא במינו מובחר ממנו אבל בעל מום מעיקרא כיון דאיכא במינו ראוי ומקדיש בעל מום לקי [אפי' מקדיש ליה לדמי נסכים שיביאו בדמיו נסכים לקי] א). [ואלא אותו למ"ל] כיון דקא דרשת הכי נדבה ולנדר ביחד ואלא אותו למאי אתיא לכדתניא כו': עובר בעשה. דלאו הבא מכלל עשה עשה: אברי בעלי מומין. אימורין לוקה משום הקטרת כולו ומשום הקטרת מקצתו דיש בכלל כולו מקצתו. ואביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות. על לאו שכולל בו ב' איסורין דכל הקטרת כולו וכל הקטרת מקצתו מחד לאו נפקא מלא תתנו: בגברי קתני. אם הם חמשה אחד מקדיש ואחד שוחט ואחר מקטיר לוקה כל אחר: מתני' הכהנים ממירין בקרבן שלהן. וישראל ממירין בשלהן: אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם של ישראל: והיה הוא ותמורתו יהיה קדש היינו קדושה של ממיר שחלה עליו בבית הבעלים אף כל תמורה בבית הבעלים וכיון שבא ליד כהן יצא מבית בעלים הילכך אין ממירין: גמ' [בכור מוכרין אותו. הכהנים תמים חי ובעל מום חי ושחוט ומקדיש בו את האשה דממונו הוי: הואיל ואית ליה לכהן זכיה בגויה. דכיון דאין מזבח הוי כולו דכהן: אי בזמן הזה מי איכא תם שחוט. הא אין שוחטין את הבכור בזמן הזה אלא במומו כדתנן בבכורות מעשה בכר של רחלים זקן וכו': לא לעולם בזמן הזה. ודקא קשיא לך מי איכא תם שחוט מי קתני בפירוש בברייתא אבל תם שחוט לא לא תני הכי אלא היא גופא קמ"ל. דמוכרין אותו תמים חי ובזמן הזה:

אם

הגהות הגר"א [א] גמ' מאי לאו כו'. ובגלה"ס נ"ל כן דקאמר יכול אפי' והאיך אפשר לומר כן והא כתיב לא תקריבו אלא דקאי אדמי דההכי משתעי בקדשי ב"ה ר' אומר כו' ואצ"ל קרא וכי אתי לנדר דקאתא כל מקדישו קאי על נדבה: [ב] שם אמר אביי. נ"ל אביי אמר: [ג] שם אפיק הקטרת מקצתו. גי' רש"י אפיק חדא מינייהו: [ד] רש"י ד"ה וקבעי כו' וי"ל מאי ואלא ול"כ דכיון דדרשינן נדבה ולנדר שניהם לא ירצה לא שייך אותו: [ה] ד"ה מוכרין. כהן לישראל הוא כרב אבי לקמן: [ו] בא"ד בזמן הזה. ל"ג:

איתיביה *בבכור נאמר לא תפדה ונמכר הוא במאי עסקינן אילימא בזמן הזה אימא סיפא במדבר יח °ואת דמם תזרוק על המזבח בזמן הזה מי איכא מזבח אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי א] אילימא בבעל מום אימא סיפא ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר ב] מי חזי להקרבה אלא ג] לאו בתם וקתני נמכר הוא (אלמא אית ד] להו לכהן זכייה בגויה) מידי איריא רישא בבעל מום סיפא בתם: מתיב רב משרשיא *א כהנת *שנתערבה ולדה בולד שפחתה ה] [א] הגדילו התערובות *משחררין זה את זה ושניהם אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד ו] על הגורן בכורן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן ז] במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו דידן נמי מומין בעינן אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים אי אמרת בשלמא אית ח] להו לכהן זכייה בגויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה ט] ליתי גזבר ולישקלא לעולם בזמן הזה ודקא קשיא לך מאי שנא דידן י] ומאי שנא דידהו אנן יהבינן ליה לכהן במומייהו אינהו כיון דאיכא בהו מקצת יא] כהן מפקע ליה לכהנים: ל"א (א) יב] בזמן הזה מאי איריא בבכורות דהלין ספיקות אפילו דידן נמי ירעו אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ואי בבעל מום ירעו עד שיסתאבו הא מסואבין וקיימין אלא פשיטא בתמין יג] (*והכי הוא דלא מזבני) (ב) ודאי לעולם בזמן הזה מאי קשיא לך אפי' דילן נמי ירעו יד] לא מצינו מדחית ליה לכהן דלא אית כאן ספק כהונה הני ספיקות מדחו לכהן כל חד דברים יג וחד א"ל לכהן טו] דאנא כהן ואנא כהן: מיתיבי *ר"ש אומר °בהמתה ב פרט לבהמת בכור ומעשר שבה שללה פרט לכסף טז] מעשר שני שבה במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מי איכא עיר הנדחת והתנן א) ג אין עושין עיר הנדחת אלא בב"ד של שבעים ואחד אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי אי נימא בבעל מום יז] היינו בהמתה אלא פשיטא בתם ואי אמרת בשלמא אית ליה זכייה בגויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה למה לי יח] *מבהמה [ב] תיפוק ליה משללה ולא שלל שמים לעולם בבעל מום ודקא קשיא לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה יט] יצאו בכור ומעשר כ] שאינו בכלל בהמתה רפ"ק דתנן ב) ד כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז (ונשחטין באיטליז) ונשקלין מ"ז בליטרא חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנאתן לבעלים כא] מיתיבי ג) ויקרא ה °ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות שלמים אבא יוסי בן דוסאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד כב] במאי עסקינן אילימא בזמן הזה הא דומיא דשלמים קתני אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי עסקינן אילימא בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני אלא לאו בתם וש"מ אית ליה לכהן זכייה בגויה כג]

א) סנהדרין ב. ב) בכורות לא. לג: גיטין כח. לקמן כח. כד. חולין קלג: ג) ב"ק יב: קדושין נב: ב"ב קכג: זבחים קיד. בכורות מג:

בבכור נאמר לא תפדה. פדיון אין בו שיכנס הפדיון בקדושה והוא יצא לחולין: **אבל נמכר הוא.** כד] ונאכל בקדושה וזו היא קדושה שלא ישחטנו באיטליז ולא ישקלנו בליטרא: **אימא סיפא.** דקרא דלא תפדה: **רישא דקרא בבעל מום.** להכי דייקינן ונמכר הוא וסופיה דכתיב ואת דמם תזרוק בתם: **בולד שפחתה.** כה] ואין יודע אי זה כהן ואי זה עבד: **משחררין זה את זה.** כל אחד ואחד כותב אם אני הרב ואתה העבד הרי אתה בן חורין ויהיו מותרים שניהן בבת ישראל: **ושניהם אוכלין בתרומה.** כל זמן שלא שחררו זה את זה דעבד כהן נמי אכיל בתרומה: **וחולקין חלק אחד על הגורן.** כלומר כששניהן ביחד נותנין להן תרומה בבית הגרנות אבל לאחד מהן אין כו] חולקין עד שיבוא חבירו דשמא זה הוא העבד וסבירא ליה להאי תנא דאין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דילמא אתי לאסוקיה ליוחסין: **ובכורן.** כז] של הני תערובות אם נולד בכור בהמה בעדרן ירעה כו' כדמפרש: **מאי שנא דידן מדידהו.** דידן נמי אין לו תקנה עד שיומם והשתא מאן דקא מותיב לא אסיק אדעתיה סיפא דקתני יאכל במומו לבעלים ואילו דידן הוה יהבינן ליה לכהן במומו ורב נחמן משני לה הכי במסקנא דמילתא: **אלא לאו בזמן המקדש.** ודידן הוה יהבינן לכהן לאקרוביה ואילו דידהו כח] *זכי להו אע"ג דכהן נמי חייבת בהמתו בבכורה כדאמרינן כט] בבכורות בפרק שני במשנה (דף יג.) לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור הני ירעו משום ל] דבשאר בכורות כהן אינו מפסיד כלום שמקריב הוא עצמו את אימורי בכור ואוכלו אבל הני (ג) דאיכא חד לא] דזר אי הוי יהביה בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם בזמן המקדש אינו נאכל לזרים כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נו:) הבכור נאכל לכהנים הלכך ירעה ולכשיסתאב יאכלנו במומו דכל חד וחד אמר לכהן אני כהן ובכור אני אוכלנו דכיון דנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל והכא איסור גזל נמי ליכא דשמא זה כהן וזכה בו והמוציא מחבירו עליו הראיה: **שפיר.** משום הכי יש בידו כח לשהותו ולומר שמא כהן אני חכיתי בו תחילה ולא אתנו לכהן ואמתין עד שאוכל לאוכלו: **אלא אי אמרת לית ליה.** לכהן זכייה בבכור מחיים אמאי שבקינן ליה לאפקועיה ממזבח ליתי גזבר ולשקליה וליתביה לכהן מעליא דהא אין בו זכייה אלא ממזבח ואילך אלא ודאי אית ליה לב] זכייה מחיים בבכור תם דהא ודאי בתם קמיירי דקתני ירעו עד שיסתאבו: **לעולם בזמן הזה.** ומשום הכי ירעה דלא חזי להקרבה וזכה בו מחיים לג] ודידן יהבינן להו לכהנים במומייהו דאע"ג דהומם ומותר לזרים מיהו איסור גזל איכא אבל הנך תערובות ליכא איסור גזל דכל חד אומר אני כהן וזכה אני בו וממון המוטל בספק הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה: **בהמתה.** גבי עיר הנדחת כתיב (דברים יג) ואת בהמתה לפי חרב בהמתה משמע בהמה דידה שאין לגבוה חלק בה: **פרט לכסף מעשר שני שבה.** ואליבא דמ"ד מעשר שני ממון גבוה הוא: **אין עושין עיר הנדחת כו'.** בפ"ק דסנהדרין מפרש טעמא: **היינו בהמתה.** דכהן אוכל את הבכור וישראל את המעשר ואין לגבוה חלק בהן: **שפיר.** משום הכי אצטריך קרא למעוטיה דלא לד] נפיק משללה ולא שלל שמים דהאי לאו שלל שמים הוא דזכה כהן בגוויה ל"א אלא פשיטא בתם [ג] והא ממעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא ומיפרשא נמי כלישנא קמא דמדאיצטריך למכתב בהמתה ולא נפקא ליה משללה שמע מינה אית ליה לכהן זכייה בגויה מחיים: **לרבות קדשים קלים.** שאם הפקיד שלמים או בכור או מעשר אצל חבירו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש וקרבן שבועת הפקדון לפי שהם ממונו וקרינא ביה וכחש בעמיתו: **בן עזאי אומר לרבות שלמים.** קאתי דודאי הן ממונו אבל מעשר לא דאיהו לאו ממונו הוא לה] ולא יכול למוכרו חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום והכי מפרש בפרק ארבעה אבות נזיקין: **לא אמר בן עזאי אלא בבכור.** שהפקיד לו] [כהן בכורו] אצל אחר וכפר ונשבע א) (והודה) אבל שלמים לז] לא היה ממונו הואיל וחיילא עלייהו קדושה שטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומעשר נמי לא הואיל ואינו יכול למוכרו והכי מפרש בפרק קמא דנזיקין (ב"ק דף יב:): **הא דומיא דשלמים קתני.** ושלמים בזמן הזה ליכא: לח] **דאי בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני.** ושלמים ודאי שלמים תמימים קא מרבי דממונו הוא דאין בהן מעילה מחיים דבשלמא בבכור גבי כהן איכא לפלוגי בין תם לבעל מום משום דתם איכא למימר לא זכי ביה כהן אלא משלחן גבוה והיינו מהקטרת אימורים ובעל מום דלית ביה הקרבה זכי ליה רחמנא מיד אבל גבי שלמים דישראל ליכא למימר ישראל משלחן גבוה לט] זכי הלכך לא שנא תמין לא שנא בעלי מומין מחיים זכי בהו: **אלא לאו בתם.** וקא מחייב לכופר [בבכור] קרבן שבועה אלמא ממונא דכהן הוא מ] [ד] ג) (ובבכור):

לעולם

א) ס"א ל"ג ב) נ"ק מ"ז

תורה אור

אימא סיפא את דמם תזרוק על המזבח. אסיפא דקרא קאמר: **בבכור** נאמר לא תפדה. דלעולם הוא בקדושתו לענין דאינו נמכר באיטליז ואין נשקל בליטרא: **ובמאי** אילימא בבעל מום היינו בהמתה. ואם תאמר לימא דאתיא כרבנן דאמרי דלאו ממוניה הוא מא] וי"ל דעיקר הקושיא איננה אלא ממעשר דלכ"ע בעל מום ממוניה הוא. הרמ"ה: **אילימא** בזמן הזה והא דומיא דשלמים קתני. ובפ"ק דב"ק (דף יב:) פרש"י דבזמן בית המקדש איירי דהאי קרא בשבועת הפקדון איירי בזמן בית המקדש הוא דמחייבין ליה אשם ונראה דמש"ה נקט הכא דומיא דשלמים ולא רצה לומר כדפרש"י בב"ק (שם) משום דבלאו הכי צריך לומר דומיא דשלמים כדי להוכיח דבתם איירי ולא בבעל מום כדאמרינן בסמוך:

וכבי

מסורת הש"ס

לעיל ה: ב"ק יג. בכורות לג. [לא:]

יבמות לט. [גיטין מב: ע"ש]

[במשנה דיבמות איתא ושחררו זה את זה אלא משום מסקנת רבא שם ק ע"א אימא כופין ומשחררין זה את זה נקט רב משרשיא המשנה בהך לישנא משחררין זא"ז ועמ"ש בגיטין מב ע"ב על הגליון]

רש"ק ש"מ דזכי כהן וגי' נ"ק והכי הוא דלא מזבני ודאי מזבני לעולם כו'

ס"א רועה

סנהדרין קיב: ע"ש

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ל"א אי בזמן הזה: (ב) שם והכי הוא דלא מזבני אבל ודאי לעולם וכו' נמי ירעו אנן לא מצינו: (ג) רש"י ד"ה אלא לאו וכו' אבל הני דאי לאו דודאי הוי יהביה בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם:

◆

רבינו גרשום

(אם) בבכור נאמר בו לא תפדה תמכר הוא. דכהן מוכר אותו דהוא לא כתיב ביה לא לא ימכר ולא לא יגאל: לעולם בזמן שבית המקדש קיים. ודקא קשיא לך מי איכא ואת דמם תזרוק לעולם בבעל מום עסקי' ובזמן שבית המקדש קיים ולא קשיא רישיה דקרא דכתיב לא תפדה ואמרינן דנמכר הוא בבעל מום דתניא וסיפיה ואת דמם תזרוק בתם קמיירי: הגדילו התערובות הרי אוכלין בתרומה ממה נפשך דכל חד אמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי אם עבד כהן אני הרי מותר בתרומה: ונוטלין חלק אחד על הגורן דחד הוי כהן לחוד.] ותני עלה דההוא בכורות של אלו תערובות אינן רשאין למוכרן דאין רשאי למכור בכור אלא כהן ודאי אלא ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים דאע"ג דחד מינייהו לא הוי כהן מצי למיכליה דהא לא אסור בכור למיכלית במומו לישראל ולא כהן דעלמ' מצי למיפקית מדידהו דכל חד וחד מצי אמר ליה אייתי ראיה דלאו כהן אנא ושקליה: אי בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו. כלומר הא כל בכורות דכולי עלמא נמי מומין בעינן דלא מתאכלי אלא במומיהן: אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים מיירי ואי אמרת בשלמא דבכורות דעלמ' דכהנים גמורין אית לכהן זכייה בגויה דמצי מזבין ליה שפיר היינו דאיכא בין כהנים ודאין דידן להני תערובות דידהו דאינהו לא מצי מזבין לבכור דידיה אלא ירעה עד שיסתאב אלא אי אמרת דכהנים לית להו זכייה בגויה למזבניה דלא הוי דידהו אלא דמזבח כל שכן הני דספקות נינהו דלית להו זכייה בגויה כלל וליתי גזבר ולישקליה וליקרביה למזבח: לעולם בזמן הזה [עסקי' והא] דאמרת דידן נמי בעי מומין איכא בין דידן לדידהו דבכורות דידן יהבינן לכהן אבל אינהו [מצי] מדחי לכהן. בלישנא אחרינא מפרש ספי: [בהמתה דכתיב בעיר הנדחת דכתיב החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה פרט לבהמת בכור ומעשר שיש בה שיש לגבוה חלק בהם]: אם בבכור בעל מום. היינו בהמתה דפסול חלק של גבוה למזבח [ואי אמרת ליה ליה לכהן זכייה בגויה ולא מצי מזבין ליה משום חלק של גבוה]: למה לי בהמתה. למעוטי לבכור ומעשר תיפוק לי בכור ומעשר נמי משללה ולא שלל שמים. אלא מדאיצטריך בהמתה לבכור ש"מ דאית ליה זכייה בגויה והכי קאמר בהמתה המיוחד לה שאין בה לגבוה כלום ושרפת פרט לבהמת בכור וקשיא לרב נחמן: לעולם בבעל מום. ודקא קשיא לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה. בחולין ושרפת יצא בכור ומעשר כדתנן כו': לרבות קדשים קלים שהן ממונו. שיש בהן לגבוה ולעמיתו ומביא עליהן קרבן אשם. מעילה: בן עזאי אומר לרבות שלמים. מאי ממעט בן עזאי ממעט מעשר הואיל ואינו נמכר לא חשיב ממונו: אבא יוסי בן דוסאי אומר. לא ריבה בן עזאי אלא בכור בלבד הואיל ונמכר תמים חי הוי ממונו [והא מפורש בבבא קמא בפרק ראשון]:

הא

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הלכה יז טוש"ע אה"ע סי' ג סעי' ח ופסק שהוא ספק כהן:

ע ב מיי' פ"ד מהל' ע"ז הלכה יג:

עא ג מיי' שם הל"ג:

עב ד מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ב:

◆

שיטה מקובצת

א] ובמאי עסקינן אילימ': ב] תקטיר ואי בבעל מום מי: ג] אלא בתם. תימה א"כ אמאי איצטרי' לא תפדה פשיטא דלא אשכחן פדיון בתמימים ולמסקנא דמוקי ליה בבעל מום הוי מצי למיפרך ולטעמיך לא תפדה למה לי. תוס': ד] אית ליה (אות ר' נמחק) לכהן זכיה בגויה. גליון ק"ק לרבא מאי מספקא ליה פשיטא דקרא בתרוייהו משתעי דמקרא ובשרם יהיה לך נפקא בפ' ב"ש תם ובעל מום: ה] שפחתה. ס"א הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן ותני עלה בכורן כו' וכן גרים הרמב"ה ועיין ביבמות (דף צט ע"א): ו] חלק אחד בגורן ובכורן ירעו עד שיסתאבו. גליון י"מ עד שנה אבל משנת ואילך שבר בבל תאחר כדאמר בראש השנה (דף ח) דכתיב לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה וי"מ דוקא בבכור ודאי אבל בבכור תערובות ליכא בל תאחר אם ממתין עד שיאכל הוא עצמו. תוס': ז] במומן לבעלים במאי עסקינן כו' מ"ש דידן מדידהו דידן: ח] אית ליה לכהן: ט] עי' בהשמטות בסוף המסכת: י] דידן מדידהו אנן: יא] מקצת כהונה מפקע ליה מכהנים מתיבת ל"א עד תיבת מיתיבי ר"ש אומר בס"א אינו: יב] ל"א אילימא בזמן: יג] בתמין והלין הוא דלא מצי מזבני הא כהנים ודאין מזבנין לעולם: יד] ירעו אנן לא: טו] לכהן אנא כהן: טז] עי' בהשמטות בסוף המסכת: יז] היינו בהמתה א) שאינן נאכלין בתורת בהמתה פי' אינם נמכרים באיטליז ואינם נשקלים בליטרא ויס"ג כדקתני כל פסולי המוקדשים נמכרים באיטליז ונשקלים בליטר' כו' ופירושא בעלמא. תוס': יח] לי בהמתה תיפוק: יט] בהמתה. בכורות (דף כא ע"ב ודף לא ע"א בתוס'): כ] ומעשר שאינן נאכלין בתורת בהמתה: כא] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: כב] בלבד אימתי אילימא תיבות במאי עסקינן נמחק: כג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: כד] הוא ויאכל בקדוש' וזו היא הקדוש': כה] ואין ידוע: כו] אין נותנין עד שיבא: כז] ובכורן דהני תערובו' תיבת של ל"ש: כח] תיבות זכי להו ל"ש: כט] כדאמרי' בפ' שני דבכורות לא: ל] משום דשאר כהן: לא] חד ראוי וחד אינו ראוי אי הוי יהביה בוכרא דידהו לאקרובי: לב] ליה לכהן זכיה: לג] מחיים הס"ד ומה"ד אנן יהבינן להו כו': לד] דלא נפקא משללה: לה] הוא דלא יכול אות ו' נמחק: לו] שהפקיד כהן בכורו: לז] שלמים לאו ממונו הוא הואיל וחיילא עלייהו קדושה כל כך שטעונין: לח] מה"ד ואי בבעל מום כו' קא מרבי דממונו הוא דאין כו' דבשלמא בכור לגבי כהן: לט] גבוה קא זכי: מ] תיבת ובבכור נמחק: מא] הוא וי"ל דמשמע ליה דאתיא אפי' כר"י הגלילי והר"ם פי' דאתיא אפי' כרבנן ועיקר כו':

א) מתיבות שאינן נאכלין עד סוה"ד שייך לאות כ' אחר תיבת ומעשר

אמר

הגהות הגר"א [א] גמ' הגדילו עד את זה. נ"ל ל"ג דהא אוכלין וחולקין איירי בלא שחררו וכ"ש במתני' שם לסדיה ואף בכורן ירעו יכול להיות בלא שחררו: [ב] שם תיפוק כו'. גי' רש"י שמים ל"א אלא פשיטא בתם וממעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא לעולם כו': [ג] רש"י ד"ה שפיר. והא ממעט. נ"ל וממעטו: [ד] ד"ה אלא. ובבכור. ל"ג: